VASILE S. CUCU

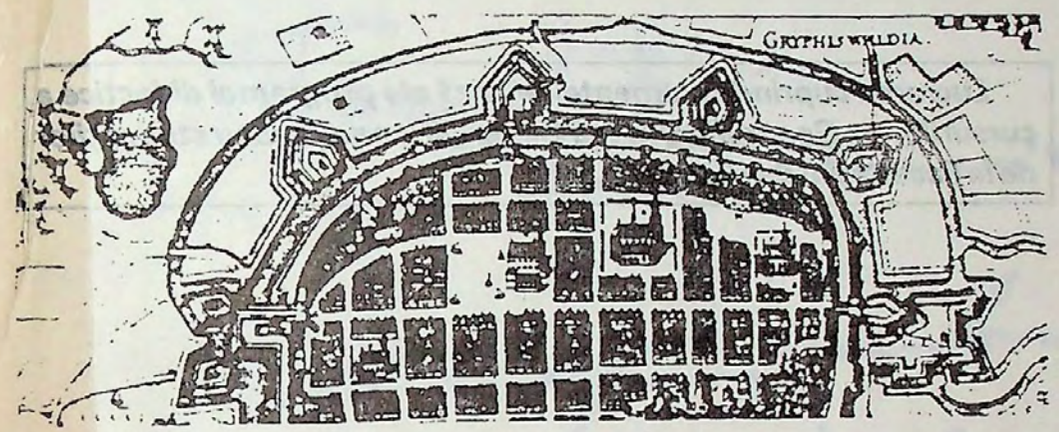

GEOGRAFIA ORAȘULUI

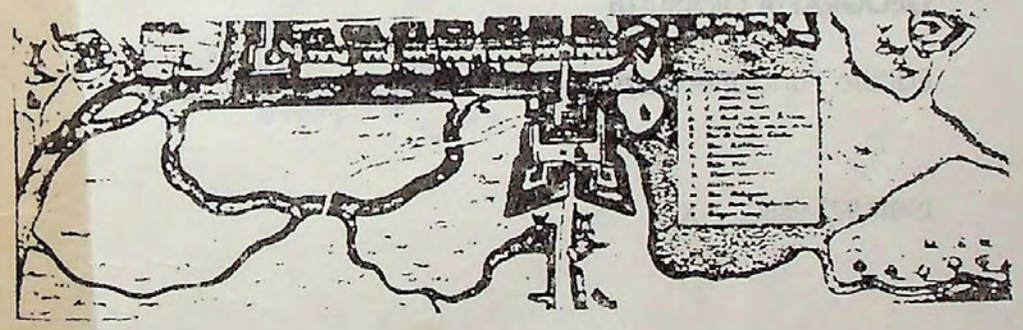

X 1484
MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
UNIVERSITATEA "VALAHIA"
TÂRGOVIȘTE
BIBLIOTECA CENTRALĂ

2001

Referent ştiinţific: Petre DEICĂ

Lucrarea cuprinde elemente de bază ale programei didacti cursurilor de Geografie Umană Generală, ce se predau studen de la Facultăţile de Geografie.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale
CUCU, VASILE
GEOGRAFIA ORAŞULUI

Editura Fundaţiei Culturale "Dimitrie Bolintineanu", 2001

ISBN 973-98606-1-X

Copyright© 2001 - Editura Fundaţiei Culturale "Dimitrie Bolintineanu"
All right reserved

Nepoţilor mei ,
Vasi, George, Oana

Biblioteca Facultăţii de Ştiinţe Umaniste

20.03.2001

CUPRINS

Introducere 13
Introduction 16

Cap. I Concepte şi terminologii 19
1.1. Oraş - urban 19
1.2. Urban şi rural 20
1.3. Urbanizare 20
1.4. Urbanism 21
1.5. Geografia oraşelor în poziţia interdisciplinară 21
1.6. Organizaţii de profilul geografiei oraşelor 22

Cap. II Şcoala românească de geografie a oraşului 24
2.1. Primele începuturi 24
2.2. O punte de legătură 25
2.3. Crearea unei metodologii specifice 27

Cap. III Oraşul - expresie a dezvoltării social - economice 29
3.1. Ce este oraşul? 29
3.2. Factorii de formare şi de dezvoltare a oraşelor 33
3.3. Teorii privind formarea oraşelor 37

Cap. IV Generaţiile de oraşe 39
4.1. Generaţia oraşului antic 39
4.1.1. Oraşele - state ale Greciei Antice 42
4.1.2. Oraşe - rezultat al colonizării greceşti 44
4.1.3. Oraşele Italiei 44
4.1.4. Oraşele Transcaucaziei şi Asiei Mijlocii 47
4.1.5. Oraşele pe continentul american 47
4.2. Generaţia oraşului medival 48
4.2.1. Oraşul medieval în Europa de Vest 50
4.2.2. Oraşele feudale din Asia de Mijloc şi Transcaucazia 53
4.2.3. Oraşele feudale din Rusia 55
4.2.4. Oraşul feudal din ţările Orientului 57
4.2.5. Epoca Renaşterii 59
4.2.6. Epoca Barocului 63

4.2.7. Oraşele universitare europene 67
4.3. Generaţia oraşelor de tip modern 68
4.3.1. Factori de influenţare a oraşului modern ... 68
4.3.2. Evoluţia oraşului în secolul XIX şi prima jumătate a secolului XX 70
4.3.3. Concepţii şi teorii urbanistice 71
4.3.4. Norme juridice în evoluţia oraşelor în sec. XIX 77

Cap. V Organizarea teritoriului oraşului 78
5.1. Forţele structurării interne 78
5.2. Zonele rezidenţiale sau de locuit 79
5.3. Zonele industriale 81
5.4. Zona spaţiilor verzi 83
5.5. Alte zone funcţionale 85
5.6. Bilanţ teritorial 86

Cap. VI Morfologia oraşului 87
6.1. Factorii de influenţă asupra morfologiei oraşelor 87
6.1.1. Factori social - economici 89
6.1.2. Elementele cadrului natural 91
6.1.2.1. Relieful 91
6.1.2.2. Apele curgătoare 94
6.1.2.3. Pădurea 96
6.1.2.4. Ţărmurile marilor fluvii 96
6.2. Tipuri morfo-structurale de oraşe 96
6.2.1. Tipuri radiar - concentrice 96
6.2.2. Tipuri polinucleare 99
6.2.3. Tipuri de oraşe - stradă 99
6.2.4. Tipuri rectangulare 99
6.2.5. Tipuri de câmpulunguri 101
6.2.6. Tipul mixt 101
6.3. Rolul etniilor 103

Cap. VII Peisaje şi situri de oraşe 104
7.1. Situri geometrice 104
7.2. Situri de tip Kremlin 107
7.3. Situri de tip Fort 107

7.4. Situri de tip Acropole 109
7.5. Sit - nuclee de convergenţă 110
7.6. Sit - dublete 114
7.7. Sit monocentric 115
7.8. Sit planing 121

Cap. VIIII Funcţiile oraşelor 124
8.1. Definirea noţiunii de "funcţie a oraşului" 124
8.2. Definirea funcţiilor. Metode de analiză 126
8.3. Criterii de determinare a funcţiilor oraşelor 129
8.4 Mutaţiile funcţiilor 132
8.5. Criterii de clasificare funcţională a oraşelor din România 135
8.5.1. Histograma 135
8.5.2. Nomograma 135
8.5.3. Indicele de viabilitate a oraşului 138
8.5.4. Dublu caracter al funcţiei 139
8.5.5. Tipuri funcţionale 140
8.5.5.1. Oraş - capitală 140
8.5.5.2. Oraşe mari cu funcţiuni complexe ... 140
8.5.5.3. Oraşe de mărime mijlocie cu funcţii industriale şi servicii dominante 141
8.5.5.4. Oraşe cu funcţii industriale specializate 141
8.5.5.5. Oraşe cu funcţii mixte 141
8.5.5.6. Oraşe cu funcţii de servicii 142
8.5.5.7. Oraşe cu funcţii agricole 142
8.5.6. Alte clasificări 144
8.5.7. Aria de răspândire a tipurilor funcţionale de oraşe 146

Cap. IX Oraşul în conceptul "polarizării" 148
9.1. Poziţia geografică a oraşelor 148
9.2. Sisteme şi subsisteme 149
9.3. Teorii privind repartiţia teritorială a oraşelor 150
9.4. Ierarhizarea aşezărilor umane 152
9.4.1. Locul central 152
9.4.2. Ierarhizarea social - economică 155
9.5. Centralitatea oraşelor 156

Cap. X Metabolismul oraşului 157
10.1. Echilibre şi dezechilibre alimentare 157
10.2. Consumurile de energie 160
10.3. Resursele energetice 162
10.4. Problema combustibililor 162
10.5. Necesarul de apă 164
10.6. Oxigenul 165
10.7. Efecte reziduale 166
10.8. Deşeurile lichide 167
10.9. Mirosul de deşeuri solide 167
10.10. Gazele reziduale şi impurităţile sub formă de particule 170
10.11. Aspecte noi ale relaţiilor rural - urbane 171

Cap. XI Hipertrofia oraşelor 174
11.1. Ce este hipertrofia oraşelor 174
11.2. Dezvoltarea urbană şi urbanizarea 175
11.3. Noi forme teritoriale urbane 179
11.4. Simptomele hipertrofiei 182
11.5. Explozia metropolelor 183
11.6. Sindromul hipertrofiei 186
11.7. Tendinţele gigantismului 189
11.7.1. Boswash 189
11.7.2. Megapolisul coastei Pacificului american 193
11.7.3. Tokaydo 197
11.7.4. Europa nord occidentală 199
11.8. Oraşele - satelit 200
11.9. Presiunea marilor oraşe 200
11.10. Cerinţele unor noi strategii 201
11.11. Terapia hipertrofierii 201

Cap. XII Oraşele mari în România 204
12.1. Premize 204
12.2. Apariţia oraşelor mari 205
12.3. Evoluţii în 1930 205
12.4. Perioada 1930 - 1956 210
12.5. ... 1977 210
12.6. Perioada după 1977 210
12.7. Unele caracteristici ale oraşelor mari din România ... 212

Cap. XIII Oraşul mare - un rău sau un bine 215
13.1. Atracţia magică 215
13.2. Imaginaţii de forme urbane 216
13.3. Predominanţa afluxurilor rurale 217
13.4. Suprasolicitarea transporturilor 217
13.5. Mai bine un oraş moderat dimensionat 219

Cap. XIV Fundamente ale ecologiei urbane 223
14.1. Noţiuni, concepte de ecologie 223
14.2. Ecologia 227
14.3. Oraşul ecosistem complex 228

Cap. XV Urbanizarea pe glob. Semnificaţii geografice actuale 230
15.1. Urbanizarea, proces social istoric 230
15.2. Factorii de determinare a ritmurilor urbanizării actuale şi manifestarea ei teritorială 234
15.2.1. Evoluţia oraşelor 234
15.2.2. Ponderea populaţiei urbane - indicator de bază al urbanizării 236
15.2.3. Extinderea teritoriului urban 241
15.2.4. Apariţia de noi forme urbane 243
15.3. Urbanizarea în profil regional 245
15.3.1. Europa 245
15.3.2. America de Nord 249
15.3.3. Africa 253
15.3.4. Asia şi zona Pacificului 255
15.3.5. America Centrală şi de Sud 261
15.4. Efecte ecologice ale urbanizării 267

Bibliografie 268